

zaterdag

27.11.2010

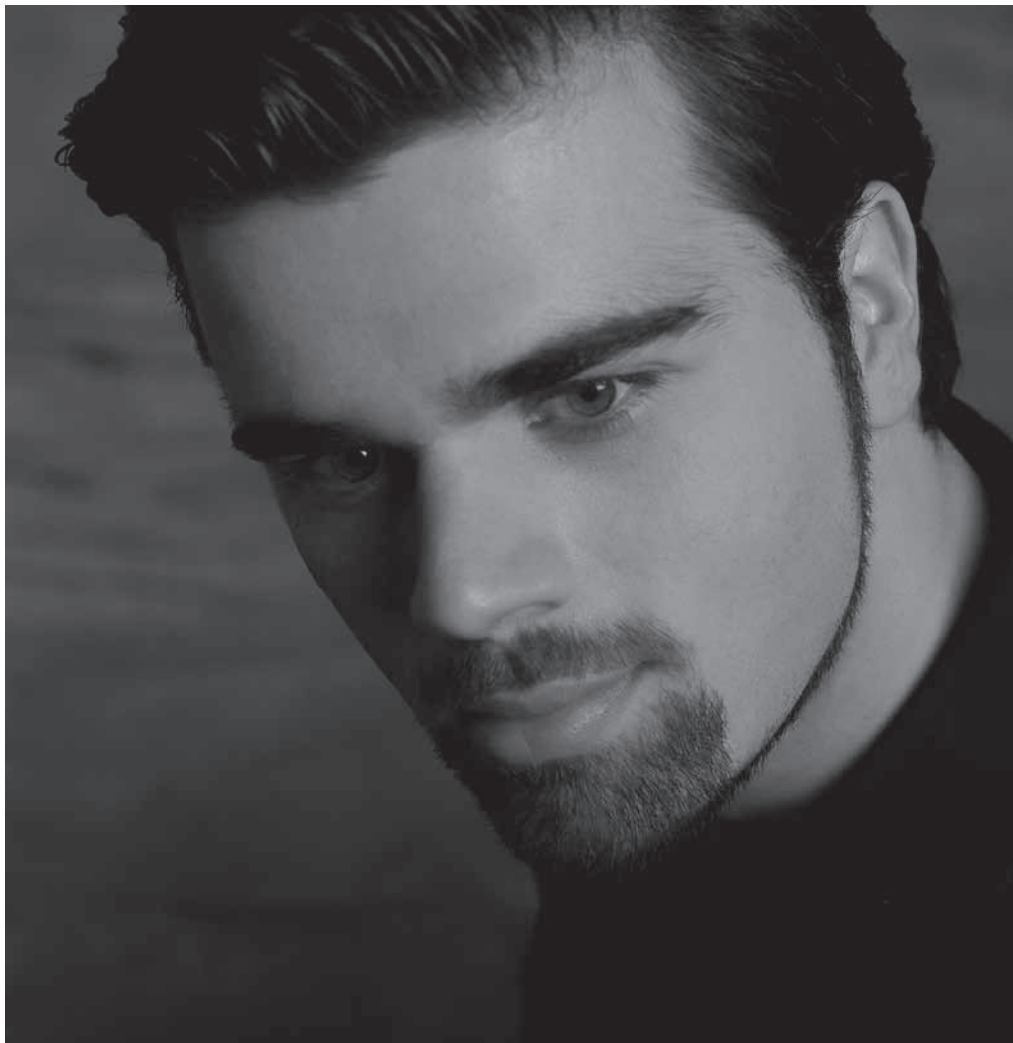
20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Yves Knockaert

deFILHARMONIE & YOSSIF IVANOV

Tassyns, Tchaikovsky & Prokofiev

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Als modern, stilistisch flexibel symfonieorkest bezit deFilharmonie een artistieke souplesse die toelaat om meerdere stijlen – van klassiek tot en met hedendaags – op een historisch verantwoorde wijze te vertolken. Dankzij eigen concertreeksen in grote zalen bekleedt het orkest een unieke positie in Vlaanderen. Naast reguliere concerten hecht het veel waarde aan de uitbouw van educatieve projecten. In het buitenland werd deFilharmonie uitgenodigd door belangrijke huizen als de Musikverein in Wenen en het Festspielhaus in Salzburg. Jaap van Zweden is chef-dirigent en wordt bijgestaan door hoofddirigent Philippe Herreweghe.

De dirigentencarrière van Martyn Brabbins begon in Sint-Petersburg, waar hij studeerde bij Ilya Musin. Hij kwam voor het eerst onder de internationale aandacht toen hij in 1988 de Leeds Conductors Competition won. Sindsdien werd hij uitgenodigd door diverse internationale toporkesten en operahuizen. Naast het standaardrepertoire heeft Brabbins een bijzondere voorliefde voor onbekend romantisch werk en voor hedendaagse muziek. Sinds 2009 is hij eerste gastdirigent van deFilharmonie.

In 2005 won de toen 18-jarige Yossif Ivanov de tweede prijs en de publieksprijs op de Koningin Elisabethwedstrijd voor viool. In de daarop volgende seizoenen veroverde hij de internationale podia als recitalviolist en als solist bij verschillende vooraanstaande orkesten. Ivanov nam al verschillende cd's op met werk van onder meer Tchaikovsky, Bartók en Franck. Hij bespeelt de 'Lady Tennant' Stradivarius uit 1699, die hem ter beschikking wordt gesteld door de Stradivarius Society of Chicago.

deFilharmonie: orkest

Martyn Brabbins: dirigent

Yossif Ivanov: viool

Jelle Tassyns (1979)

Lasciate ogne speranza, voi ch'intrate
(wereldcreatie)

Pyotr Il'yich Tchaikovsky (1840-1893)

Vioolconcerto in D, opus 35 (1881)

- Allegro moderato

- Canzonetta

- Allegro vivacissimo

— pauze —

Sergei Prokofiev (1891-1953)

Symfonie nr. 5 in Bes, opus 100 (1944)

- Andante

- Allegro marcato

- Adagio

- Allegro giocoso

Dit concert wordt opgenomen door Klara en uitgezonden op 27.01.2011. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden.

Met de steun van het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie

Tassyns, Tchaikovsky en Prokofiev

Tassyns, *Lasciate ogne speranza, voi ch'intrate* (creatie)

Jelle Tassyns (1979) studeerde dwarsfluit en compositie bij Luc Van Hove aan het Conservatorium van Antwerpen en volgde masterclasses bij de componisten Matthias Pintscher, Wolfgang Rihm, Marco Stroppa, Toru Korvits en Erkki-Sven Tüür. Tassyns omschrijft zijn esthetiek als componist als volgt: 'Ik wil stelling innemen voor de meest moderne stroming van deze tijd: de stroming waarin muziek geaard is in de traditie en tegelijkertijd toch modern en hedendaags klinkt; waarin een objectieve structurele opbouw en een subjectieve inhoud elkaar versterken in plaats van tegenwerken; waarin ratio en emotie met elkaar in debat gaan, niet tot een evenwicht komen, maar er toch in slagen te overleven. In deze context wordt het begrip 'modern' weggerukt van de modernisten, en gebruikt in zijn ware betekenis: hetgene nu actueel is bij de componisten van vandaag. Alleen op deze manier kan de muziek zijn rechtmatige plaats in onze maatschappij blijven behouden. In dit opzicht is de muziek van vandaag geëngageerd ten opzichte van de maatschappij, en misschien nog belangrijker, ten opzichte van de muziektraditie zelf.' Deze positionering laat Tassyns toe popmuziek te hercomponeren (*Atom Heart Mother* en *A Saucerful of Secrets* naar Pink Floyd; *A Liverpool Symphony* naar The Beatles, *Queen* naar Queen) en filmmuziek te bewerken (onder andere de hoofdthema's uit *Alien*, *Basic Instinct*, *Batman*, *El Cid*, *Love Story*, *Thunderball*). Bewerken, hercomponeren, parodie en pastiche, vermengen van allusies op klassieke componisten en pophits: het zijn ingrediënten van een vrije stijl die zeer zeker een tendens uit de 21e eeuw voerspelt: het wegvallen van

de grenzen tussen alle genres, gekoppeld aan de toelating om over alle bestaande muzikale materiaal te beschikken voor het creëren van eigen werk. Naast de bewerkingen heeft Tassyns in zijn originele composities een voorkeur voor universele thema's: *De Profundis* en *Elegia* als de eeuwige zang voor de doden, *Metamorfosen* als gedurfde verwijzing naar Richard Strauss' ultieme compositie, *Prigogenia* als verwijzing naar Ilya Prigogine en diens orde- en chaostheorieën, of nog *Guernica* of *Weapons of Brass destruction*. Aan deze reeks werken voegt hij nu *Lasciate ogne speranza, voi ch'intrate* toe, ontleend aan *La Divina Commedia* van Dante (Inferno, Canto III).

Tchaikovsky, *Vioolconcerto in D*

Waarschijnlijk heeft de kennismaking met de *Symphonie espagnole*, het vioolconcerto van Edouard Lalo, Tchaikovsky (1840-1893) aangezet tot het schrijven van zijn eigen vioolconcerto. Net als Lalo en Liszt koos Tchaikovsky voor het model van het virtuoze romantische concerto. Dat neemt niet weg dat zowel in het andante als in de finale, de canzonetta, verwijzingen naar de volksmuziek aanwezig zijn. Tchaikovsky had in maart 1878 slechts enkele weken tijd nodig om het volledige concerto te schetsen. Het oorspronkelijke langzame deel vond zijn broer Modest niet geschikt voor een concerto: het was te meditatief. Dat stuk werd ingeschoven als openingsnummer van *Souvenir d'un lieu cher* voor viool en piano. Het nieuwe langzame deel werd op één dag geschreven. Het hele concerto was georkestreerd tegen eind april. Tchaikovsky droeg het werk op aan de vioolvirtuoos Leopold Auer, die echter verklaarde dat het onuitvoerbaar was en bedankte. De onbekende Oostenrijkse

violist Adolf Brodsky kreeg het toevallig in handen en voerde het stuk in première uit, niet zonder te zeggen dat het op de grens van zijn kunnen was. In tegenstelling tot Tchaikovsky's *Eerste Pianoconcerto* was het onthaal negatief: de kritiek vond dit concerto ruw, barbaars en volkomen smakeloos. Recensent Eduard Hanslick was bijzonder scherp voor Tchaikovsky (voor meer uitleg hierover: zie bijdrage Johan Huys verderop in dit programma). Hanslick was een Brahms-verdediger en het toeval wil dat diens *Vioolconcerto* enkele maanden eerder in première was gegaan. Later heeft Auer het concerto toch gespeeld, na bepaalde passages te hebben gewijzigd: hij gaf solopassages meer violistische schittering en bravoure. Tegenwoordig wordt het werk nog altijd in deze aangepaste versie uitgevoerd. Tchaikovsky is hoogstwaarschijnlijk zelf akkoord gegaan met deze ingrepen, ook met het schrappen van opstapelingen van herhaald materiaal, die het concerto nodeloos lang maakten. Het was eveneens Auer die voorstelde om het hoofdthema van het langzame deel een octaaf hoger te transponeren.

Prokofiev, *Symfonie nr. 5 in Bes*

De zeven symfonieën van Prokofiev (1891-1953) zijn niet zozeer pijlers in een klassieke evolutielijn, maar veel meer getuigenissen van situaties of fases in het leven van de componist: van verschillende locaties waar Prokofiev verbleef, van zijn reacties op zijn omgeving en – al dan niet direct – op de politieke situatie en op het wereldgebeuren. De *Vijfde Symfonie* uit 1944 is de *Oorlogsymfonie*: Prokofievs reflectie over de Tweede Wereldoorlog, gemaakt door een componist die de Sovjetesthetiek respecteert. Het was zijn eerste symfonie na zijn definitieve

terugkeer naar Rusland in 1935. Hij hernam, binnen het overheersende laatromantische idioom, expressionistische trekken die hij nu 'verantwoord' gebruikt. Op die manier wilde hij uitdrukking geven aan het morele verval door de oorlog en aan de onmacht van de ontwikkelde mens tegenover het gebeuren. Maar de gewilde bruuskheid in de themategenstellingen, de plotse breuken in de melodische opbouw, de schreeuwerige en klagende tussenkomsten van de strijkers zijn veel meer grootse gebaren dan doorleefde dramatiek. Het zijn uiterlijke kenmerken van geweld, zoals de beginmaten van de creatie, die in 1945 (toevallig) gepaard gingen met een 'artilleriealoot'. Pianist Svatoslav Richter was erbij: 'Prokofiev stond stil als een standbeeld op zijn sokkel. En plotseling, toen de stilte viel en de dirigerestok de hoogte in ging, klonken de artilleriealoots. Hij wachtte en begon niet eerder dan toen de kanonnen zwegen. Hoeveel gewichtigheid en symboliek sprak daaruit.' Prokofievs respect voor de Sovjetesthetiek blijkt uit de centrale thematiek: de triomf van de overwinning. De componist zag het werk als 'de grandeur van de menselijke geest'. 'In de *Vijfde Symfonie* wilde ik de lof verkondigen van de vrije en gelukkige mens: zijn sterkte, zijn generositeit en de zuiverheid van zijn ziel. Ik kan niet zeggen dat ik dit thema gekozen heb; het is in me geboren en heeft zichzelf ontwikkeld.' Door de grootse gestiek laat Prokofiev de triomf van de gelukkige mens nog sterker contrasteren met het oorlogsgeweld zelf. Deze première was Prokofievs laatste optreden als dirigent. Enkele weken later kreeg hij een hartinfarct waardoor hij het daarna rustig aan moest doen.

Yves Knockaert

Wenen, 4 december 1881

Tchaikovsky componeerde zijn vioolconcerto in 1878. Bij de creatie stuitte hij op een aantal moeilijkheden, die te vergelijken waren met de problemen die hij enkele jaren voordien bij de creatie van zijn eerste pianoconcerto ondervond. Net als dit pianoconcerto werd ook het vioolconcerto niet in Rusland gecreëerd en niet door de persoon voor wie het oorspronkelijk geschreven was. Hans von Bülow voerde op 25 oktober 1875 Tchaikovsky's eerste pianoconcerto in Boston uit en Adolf Brodsky vertolkte op 4 december 1881 in Wenen voor het eerst de technisch onspeelbaar geachte solopartij van zijn vioolconcerto. Toen Nikolai Rubinstein, aan wie het eerste pianoconcerto was opgedragen, weigerde om het werk te spelen zonder de nodige aanpassingen, schrapte Tchaikovsky de opdracht. Diezelfde Rubinstein zou het werk later, na de succesvolle uitvoering in Moskou door de jonge pianist en componist Sergej Taneyev, in zijn repertoire opnemen en wereldwijd propageren. Hetzelfde scenario deed zich voor toen de beroemde violist Leopold Auer, aan wie Tchaikovsky zijn vioolconcerto had opgedragen, de creatie weigerde omwille van de onoverkomelijke technische moeilijkheden. Opnieuw schrapte Tchaikovsky vertoornnd de opdracht. Ook de violist en Tchaikovsky's oudleerling compositie Joseph Kotek vond het onspeelbaar, zelfs na de herwerking van het tweede deel tot het huidige canzonetta. In de toen 28-jarige violist Adolf Brodsky vond Tchaikovsky uiteindelijk iemand die de moed had om dit werk in het buitenland en voor een totaal ongekend publiek te vertolken. Deze creatie, op 4 december 1881 in Wenen, was een gedenkwaardige gebeurtenis. De compositie werd uitgefloten, maar er was ook bravogeroep voor de dappere solist. Van de tien (!) aanwezige critici waren er slechts twee vrij lovend, maar de meest

beruchte muzikrecensent, Eduard Hanslick, vriend en vereerder van Brahms, was ronduit vernietigend: 'De viool wordt niet bespeeld maar uiteengerukt, bont en blauw geslagen ... Friedrich Fischer beweerde ooit toen hij obscene schilderijen beschreef dat er beelden bestaan die men kan 'zien' stinken. Voor het eerst confronteert Tchaikovsky's vioolconcerto ons met de vraag: bestaan er composities die we kunnen 'horen' stinken?' Tchaikovsky was er niet blij mee, maar Hanslicks oordeel heeft geen invloed gehad op het stijgend succes van dit concerto ... Ach, die critici toch!

Johan Huys

Adolf Brodsky

deFilharmonie

concertmeester
Dimitri Ivanov

viool
Peter Manouilov

Eric Baeten
Nana Hiraide
Yuko Kimura
Claire Lechien
Sihong Liang
Miel Pieters
Christophe Pochet
Françoise Queguiner
Natalia Tessak
Guido Van Dooren
Martine Visée
Bart Lemmens
Wim Lauwaert
Vania Batchvarova
Kai Franzke
Frederic Van Hille
Krystyna Bohacz
Liesbeth Kindt
Jack Ooms
Ilse Pasmans
David Perry
Lydia Seymourtier
Marjolijn Van der Jeught
Maartje Van Eggelen
Ann Lafaille
Gordan Trajkovic
Geraldine De Baets
Alexandru Achindinov

altviool
Sander Geerts
Rajmund Glowczynski
Ingrid Ceuppens
Wieslaw Chorosinski
Marija Krumes
Krzysztof Kubala
Peter Swaan
Bart Vanistendael

Florian Peelman
Natalie Glas
Iris Roggeman
Neil Leiter

cello
Paul Uyterlinde
Dieter Schützhoff
Birgit Barrea
Maria Mudrova
Mieczyslaw Szynal
Jan Willekens
Lieselot Watté
Claire Bleumer
Herlinde Verheyden
Mathieu Jocuqué

contrabas
Christian Vander Borgh
Tadeusz Bohuszewicz
Julita Fasseva
Jeremiusz Trzaska
Hekuran Bruci
Lode Leire
Eric Demesmaeker
Janos Csikos

fluit
Edith Van Dyck
Johny Grossard
Peter Verhoyen

hobo
Eric Speller
Sébastien Vanlerberghe
Dimitri Mestdag

klarinet
Nestor Janssens
Ria Moortgat
Benoît Viratelle
Ricardo Matarredona

fagot
Oliver Engels
Bruno Verrept
Tobias Knobloch

hoorn
Joost van der Elst
Gaston Copppe
Morris Powell
Koen Thijs

trompet
Alain De Rudder
Luc Van Gorp
Steven Verhaert

trombone
Roel Avonds
Bernard Versavel
Bob Van Der Strieckt

tuba
Bernd Van Echelpoel

pauken
Pieterjan Vranckx

percussie
Ludo Cools
Mieke Buekers
Alexander Ponet
Tom Pipeleers
Vincent Caers

harp
Samia Bousbaïne

piano
Yutaka Oya

Iván Fischer © Marco Borggreve

Bamberger Symphoniker © Richard Haughton

vr 04.03.11 / 20.00 / Concertzaal

Budapest Festival Orchestra / Van Siegfried-Idyll tot Götterdämmerung

Uit de gloedvolle en kleurrijke orkestpartituren die Wagner voor zijn opera's schreef, blijkt dat hij een groot symfonicus had kunnen zijn. De tussenspelen uit *Der Ring des Nibelungen* zijn als de onderdelen van een symfonie, waarin Wagner zijn thema's geheel in de traditie van Beethoven ontwikkelt en met elkaar combineert.

vr 25.03.11 / 20.00 / Concertzaal

Bamberger Symphoniker / Bruckner 4. 'Romantische'

Van de adembenemende hoornsolo waarmee Bruckners 'romantische' vierde symfonie opent, tot aan de slotclimax waarin zich een eindeloos harmonisch panorama ontvouwt, dompelt de componist de luisteraar onder in een gloedvolle klankpracht. György Ligeti brengt er honderd jaar later in *Lontano* een erbetoon aan.

In het Concertgebouwcafé kunt u gezellig nagenieten met cultuurliefhebbers en mogelijk ontmoet u er ook de artiesten.

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02
IN&UIT, 'T ZAND 34, BRUGGE

Provincie
West-Vlaanderen

BRUGGE

FLUXYS

DeMorgen
een open geest heeft meer

Klara

focus • wtv